

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

زمان چاپ: ۱۴۰۰/۴/۱۵

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

بررسی تأثیر روش‌های تدریس فعال بر فرایند یادگیری دانش‌آموزان

اعظم زندی پور^۱، رویا نعلبندی نصیرآباد^۲، احمد جنادله^۳

۱- کارشناسی ریاضی، آموزگار، کد پرسنلی: ۷۸۱۶۵۹۳۸

۲- کارشناسی ارشد آموزش بهسازی و منابع انسانی، آموزگار، کد پرسنلی: ۱۰۰۴۴۸۹۴

۳- کارشناسی اقتصاد بازرگانی، آموزگار، کد پرسنلی: ۳۶۹۸۳۲۹۸

چکیده

در این مقاله، تأثیر روش‌های تدریس فعال بر فرایند یادگیری دانش‌آموزان مورد بررسی قرار گرفته است. در بخش مقدمه، مسأله مورد بررسی مطرح و اهمیت آن برای آموزش و یادگیری دانش‌آموزان بیان شده است. در ادامه، با بررسی مطالعات قبلی و مروری بر روش‌های تدریس فعال، مزایا و نتایج آن‌ها در فرایند یادگیری مورد بحث قرار گرفته است. سپس با معرفی یک مطالعه موردی در دانشگاه و بررسی نتایج آن، تأثیر استفاده از روش‌های تدریس فعال برای ارتقای یادگیری دانش‌آموزان به عنوان یک مورد کاربردی مورد بررسی قرار گرفته است. در پایان، با استناد به نتایج و مطالعات انجام شده، نتیجه‌گیری‌هایی برای بهتر شدن فرایند یادگیری دانش‌آموزان و پیشنهادهایی برای تدریس اثربخش‌تر در این زمینه ارائه شده است. با توجه به نتایج به دست آمده، این مقاله می‌تواند برای افرادی که به دنبال بهبود فرایند یادگیری و تدریس در محیط آموزشی هستند، مفید واقع شود.

کلمات کلیدی: روش‌های تدریس فعال، فرایند یادگیری، دانش‌آموزان.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۷۸۶-۲۹۸۰

1-مقدمه

موضوع یادگیری و آموزش، همواره یکی از مهم‌ترین موضوعاتی بوده که در حوزه تحقیقات علمی مورد بررسی قرار گرفته است. با گسترش فناوری و افزایش دسترسی به اطلاعات، نیاز به روش‌های بهینه برای آموزش و یادگیری بیش از پیش اهمیت پیدا کرده است. در این راستا، انواعی از روش‌های تدریس فعال به وجود آمده‌اند که به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا با تمرکز بیشتر، بهترین نتیجه را در فرایند یادگیری خود بدست آورند.

در این مقاله، با موضوع "بررسی تاثیر روش‌های تدریس فعال بر فرایند یادگیری دانش‌آموزان"، تلاش شده است تا به تاثیر روش‌های تدریس فعال بر روی فرایند یادگیری دانش‌آموزان پرداخته شود. در این بستر، انواعی از روش‌های تدریس فعال مانند گفتگوی تحلیلی، کار گروهی، بازی‌های آموزشی، استفاده از تکنولوژی‌های آموزشی و ... مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

در ادامه، با توجه به اهمیت موضوع، سوالات پژوهشی مطرح شده و روش تحقیق برای بررسی تاثیر روش‌های تدریس فعال بر روی یادگیری دانش‌آموزان شرح داده شده است. همچنین، با توجه به پژوهش‌های انجام شده در این حوزه، نتایج مطالعه موردی ارائه شده و در نهایت پیشنهادهایی برای بهبود فرایند آموزش و یادگیری به عنوان نتیجه‌گیری مطرح شده‌اند.

معرفی موضوع و اهمیت آن

با توجه به افزایش روزافزون تکنولوژی و دسترسی به اطلاعات، آموزش و یادگیری به یکی از اصلی‌ترین موضوعات در حوزه تحقیقات علمی تبدیل شده است. در این راستا، روش‌های تدریس فعال به عنوان یکی از روش‌های موثر در آموزش و یادگیری به توجه محققان و متخصصان قرار گرفته است. استفاده از روش‌های تدریس فعال از جمله گفتگوی تحلیلی، بازی‌های آموزشی، کار گروهی و ... می‌تواند باعث بهبود فرایند یادگیری دانش‌آموزان شود.

اهمیت این موضوع به دلیل تاثیر موثر روش‌های تدریس فعال بر فرایند یادگیری دانش‌آموزان مطرح است. استفاده از این روش‌ها می‌تواند بهبود قابل توجهی در فرایند یادگیری و درک مطالب داشته باشد. همچنین، با استفاده از این روش‌ها، دانش‌آموزان با مفاهیم آموزشی بیشتر آشنا می‌شوند و به صورت مستقل و خودمختار توانایی حل مسائل را پیدا می‌کنند. بنابراین، بررسی تاثیر روش‌های تدریس فعال بر فرایند یادگیری دانش‌آموزان، از اهمیت بالایی برخوردار است و می‌تواند به عنوان یکی از چالش‌های اصلی در حوزه آموزش و یادگیری مورد بررسی قرار گیرد.

هدف مقاله

هدف اصلی این مقاله بررسی تاثیر روش‌های تدریس فعال بر فرایند یادگیری دانش‌آموزان است. در این راستا، اهداف خاصی که در این مقاله دنبال می‌شود، عبارتند از:

۱. بررسی انواع روش‌های تدریس فعال و معرفی مزایا و معایب هر یک از این روش‌ها در فرایند یادگیری دانش‌آموزان.
۲. بررسی فرایند یادگیری و تاثیر روش‌های تدریس فعال بر این فرایند، به منظور شناسایی راهکارهای مؤثر در بهبود یادگیری دانش‌آموزان.
۳. انجام مطالعه موردی با رویکرد تحقیقی برای بررسی تاثیر روش‌های تدریس فعال در یادگیری دانش‌آموزان.
۴. ارائه پیشنهادات و راهکارهای عملی برای استفاده بهینه از روش‌های تدریس فعال در آموزش و یادگیری.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۷۸۶-۷۹۸۰

با توجه به این اهداف، مطالعه و بررسی تاثیر روش‌های تدریس فعال در فرایند یادگیری دانش‌آموزان، به دانش‌آموزان، معلمان و سایر علاقه‌مندان در حوزه آموزش و یادگیری کمک می‌کند تا بهترین روش‌های آموزشی را برای بهبود یادگیری و فرایند آموزش پیدا کنند.

۲- مروری بر روش‌های تدریس فعال

در حوزه آموزش و یادگیری، روش‌های تدریس فعال به عنوان یکی از روش‌های موثر برای بهبود فرایند یادگیری دانش‌آموزان شناخته شده‌اند. در این بخش، به مرور انواعی از روش‌های تدریس فعال پرداخته خواهد شد:

۱. گفتگوی تحلیلی: در این روش، دانش‌آموزان برای پاسخ به سؤالات آموزشی با یکدیگر در گفتگو شرکت می‌کنند و در پایان پاسخ صحیح را بررسی می‌کنند. این روش باعث تقویت مهارت‌های ارتباطی، تفکر انتقادی و بهبود درک مطالب دانش‌آموزان می‌شود.

۲. بازی‌های آموزشی: بازی‌های آموزشی به عنوان یکی از روش‌های مؤثر در آموزش و یادگیری شناخته شده‌اند. بازی‌های آموزشی، دانش‌آموزان را به صورت مسابقه‌ای به مهارت‌های خاصی که در آن بازی‌ها به کار گرفته شده‌اند، عادت می‌کنند. این روش می‌تواند باعث بهبود مهارت‌های اجتماعی، توجه و تمرکز، حل مسئله و برنامه‌ریزی شود.

۳. کار گروهی: در این روش، دانش‌آموزان به صورت گروهی به حل مسائل و تمرین‌هایی می‌پردازند. این روش می‌تواند باعث بهبود همکاری، مهارت‌های ارتباطی و تعاملی، افزایش خلاقیت و مهارت‌های تیمی دانش‌آموزان شود.

۴. استفاده از تکنولوژی‌های آموزشی: استفاده از تکنولوژی‌های آموزشی از جمله روش‌های موثر در آموزش و یادگیری است که باعث می‌شود دانش‌آموزان با محتوای آموزشی بهتر آشنا شوند و به صورت مستقل و خودمختار، مطالب را درک و یاد بگیرند. به‌عنوان مثال، امروزه اکثر مدارس به این روش اعتماد کرده‌اند و از ویدئوهای آموزشی، نرم‌افزارهای آموزشی و پلتفرم‌های آموزشی برای ارائه محتوای آموزشی استفاده می‌کنند.

۵. روش تدریس معکوس: در این روش، دانش‌آموزان به صورت مستقل به مطالب آموزشی مرتبط با درس پرداخته و بعد از آن در کلاس به همراه معلم به گفتگو و بحث پرداخته و به سؤالات و مسائل مطرح شده پاسخ می‌دهند. این روش باعث بهبود مهارت‌های ارتباطی و تفکر انتقادی دانش‌آموزان می‌شود. [2]

به‌طور کلی، استفاده از روش‌های تدریس فعال باعث بهبود فرایند یادگیری دانش‌آموزان می‌شود. برای بهره‌برداری بهینه از این روش‌ها، معلمان باید با توجه به نیازهای دانش‌آموزان، روش‌های مناسبی را برای یادگیری انتخاب کنند.

۳- فرایند یادگیری و تاثیر روش‌های تدریس فعال بر آن

فرایند یادگیری یک فرآیند پیچیده و چند بعدی است که شامل عوامل مختلفی مانند انگیزش، تمرکز، حافظه، تفکر، توجه و مشارکت فعال دانش‌آموزان است. برای بهبود این فرآیند، معلمان می‌توانند از روش‌های تدریس فعال استفاده کنند که می‌تواند تاثیر بسزایی در بهبود فرایند یادگیری دانش‌آموزان داشته باشد.

استفاده از روش‌های تدریس فعال به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا به صورت فعال و مستقل در فرایند یادگیری شرکت کنند. به‌عنوان مثال، استفاده از روش گفتگوی تحلیلی، دانش‌آموزان را تحریک می‌کند تا در فرایند یادگیری، به تفکر انتقادی و تعامل فعال با همدیگر پردازند. بازی‌های آموزشی نیز می‌تواند دانش‌آموزان را به صورت مسابقه‌ای به یادگیری عادت دهد و باعث تقویت تمرکز و توجه آن‌ها شود. [4]

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

روش کار گروهی نیز می‌تواند بهبود همکاری و مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان را افزایش دهد و از طریق این روش، دانش‌آموزان می‌توانند تجربه‌های متفاوت خود را با هم به اشتراک بگذارند و به یادگیری یکدیگر کمک کنند. در کل، استفاده از روش‌های تدریس فعال باعث بهبود فرایند یادگیری دانش‌آموزان می‌شود. با انتخاب و اجرای مناسب روش‌های تدریس فعال توسط معلمان، دانش‌آموزان می‌توانند به صورت بهتری در فرایند یادگیری پیشرفت کنند و مهارت‌های مورد نیاز برای موفقیت در زندگی را پیشرفت کنند. همچنین، استفاده از روش‌های تدریس فعال می‌تواند باعث افزایش انگیزش و علاقه دانش‌آموزان به یادگیری شود و از روند کسل‌کننده و خسته‌کننده یادگیری جلوگیری کند. از طرفی، مطالعات نشان داده‌اند که استفاده از روش‌های تدریس فعال بهبود قابل توجهی در عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان به‌ویژه در موضوعات پیچیده و مبهم داشته است. به علاوه، این روش‌ها به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا به شیوه‌های مختلف و در قالب‌های متفاوت به مسائل نگریسته و راه‌حل‌های خلاقانه‌تری پیدا کنند. در نهایت، استفاده از روش‌های تدریس فعال نه تنها باعث بهبود فرایند یادگیری دانش‌آموزان می‌شود، بلکه از دیدگاه اجتماعی و تحولات جدید آموزشی، به عنوان یک روش مؤثر و مدرن در حوزه آموزش و یادگیری شناخته می‌شود. [1]

۴- مطالعه موردی

برای بررسی تاثیر روش‌های تدریس فعال بر فرایند یادگیری دانش‌آموزان، می‌توان از مطالعه موردی استفاده کرد. در این مطالعه موردی، دو کلاس درس در دو مدرسه مختلف با استفاده از دو روش تدریس مختلف به صورت تصادفی به عنوان گروه آزمایشی و گروه کنترل انتخاب شدند. در گروه آزمایشی، از روش تدریس فعال با استفاده از بازی‌های آموزشی و کار گروهی استفاده شد، در حالی که در گروه کنترل، از روش تدریس سنتی و خودرویی استفاده شد. سپس پس از اتمام دوره آموزشی، آزمونی برای اندازه‌گیری عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در هر دو گروه اجرا شد. نتایج این مطالعه نشان داد که دانش‌آموزان در گروه آزمایشی که از روش تدریس فعال استفاده شده بود، پیشرفت تحصیلی بیشتری نسبت به گروه کنترل داشتند. همچنین، دانش‌آموزان در گروه آزمایشی از نظر انگیزشی و علاقه به یادگیری، بهبود قابل توجهی داشتند. به‌طور کلی، این مطالعه موردی نشان می‌دهد که استفاده از روش‌های تدریس فعال بهبود قابل توجهی در فرایند یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دارد. همچنین، این روش‌ها می‌توانند به عنوان راهکارهای مؤثری برای افزایش انگیزش و علاقه دانش‌آموزان به یادگیری مطرح شوند. [3]

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ ISSN

۵- نتیجه‌گیری و پیشنهادات

در این مقاله، به بررسی تاثیر روش‌های تدریس فعال بر فرایند یادگیری دانش‌آموزان پرداختیم. براساس مطالعات انجام‌شده، استفاده از روش‌های تدریس فعال می‌تواند بهبود قابل توجهی در فرایند یادگیری دانش‌آموزان داشته باشد. استفاده از روش‌های تدریس فعال، به دانش‌آموزان اجازه می‌دهد به صورت مستقل و فعال در فرایند یادگیری شرکت کنند و به تمرکز و توجه بیشتری درس ببخشند. همچنین، این روش‌ها می‌توانند بهبود انگیزش و علاقه دانش‌آموزان به یادگیری را نیز داشته باشند.

با توجه به نتایج این مطالعات، پیشنهاد می‌شود که معلمان در فرایند آموزش، از روش‌های تدریس فعال بهره بگیرند و از این روش‌ها برای بهبود فرایند یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان استفاده کنند. همچنین، برای بهره‌برداری بهینه از این روش‌ها، توصیه می‌شود که معلمان با توجه به نیازهای دانش‌آموزان، روش‌های مناسبی را برای یادگیری انتخاب کنند. در نهایت، انجام تحقیقات بیشتر در زمینه تاثیر روش‌های تدریس فعال بر فرایند یادگیری دانش‌آموزان پیشنهاد می‌شود تا مزایا و معایب این روش‌ها به شکل دقیق‌تری مورد بررسی قرار گیرد و معلمان بتوانند در انتخاب و اجرای روش‌های مناسب، بهره‌وری و بهینگی را بیشتری داشته باشند.

همچنین، برای افزایش اثربخشی روش‌های تدریس فعال، می‌توان از فناوری‌های آموزشی مختلف مانند نرم‌افزارهای آموزشی، تابلوهای هوشمند و ویدئوهای آموزشی استفاده کرد. این فناوری‌ها می‌توانند فرایند یادگیری را جذاب‌تر و هیجان‌انگیزتر کنند و دانش‌آموزان را به شیوه‌های مختلف و جذاب به یادگیری و تمرین وا می‌دارند.

در کنار استفاده از فناوری‌های آموزشی، می‌توان از کارگاه‌ها و آموزش‌های مستمر برای آموزش معلمان به این روش‌ها و فناوری‌های جدید در حوزه آموزش و یادگیری استفاده کرد. این کارگاه‌ها و آموزش‌ها می‌توانند معلمان را با روش‌های تدریس فعال و فناوری‌های آموزشی آشنا کرده و آن‌ها را در استفاده بهینه از این روش‌ها آموزش دهند.

در نهایت، با توجه به اهمیت یادگیری فعال و پویای دانش‌آموزان در روند آموزش، استفاده از روش‌های تدریس فعال و فناوری‌های آموزشی مناسب می‌تواند بهبود چشمگیری در فرایند یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان داشته باشد و معلمان و مدیران آموزشی باید از این روش‌ها بهره بگیرند و آن‌ها را به شکل مناسبی در فرایند آموزش و یادگیری به کار بگیرند.

۶-منابع

۱. بابایی، ا. (۱۳۹۶). تحلیلی بر رویکرد تدریس فعال با رویکرد آموزش یادگیری مبتنی بر مسئله. دوفصلنامه پژوهش در برنامه‌ریزی آموزشی، ۹(۱۷)، ۱۴۸-۱۳۳.
۲. حاجی‌حسینی، م.، قربانی، م.، & زمانی، ا. (۱۳۹۵). تأثیر آموزش مبتنی بر رویکرد تدریس فعال بر عملکرد و یادگیری دانشجویان رشته‌ی تربیت بدنی. فصلنامه پژوهش در علوم ورزشی، ۵(۱۷)، ۹۹-۸۹.
۳. Hake, R. R. (1998). Interactive-engagement versus traditional methods: A six-thousand-student survey of mechanics test data for introductory physics courses. *American Journal of Physics*, 66(1), 64-74.
۴. Kolb, D. A. (2014). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. FT press.